

Strokovni posvet o vlogi in pomenu vodnih in priobalnih zemljišč v luči novejših sprememb zakona o vodah

V Ljubljani, 7. maja 2021: Strokovna združenja in društva, ki delujejo na področju voda, so 6. maja 2021 organizirala spletni strokovni posvet, namenjen aktualnim spremembam novele Zakona o vodah ter dodajanju izjem za posege na vodnih in priobalnih zemljiščih ter na območjih prisihajočih jezer. Med 250 udeleženci so strokovno in akademsko javnost zastopali predstavniki s fakultet, inštitutov, zavodov in zbornic ter državnih organov (MOP, ARSO, DRSV, Inštitut za vode) in Eko sklada. Posvet so pozorno spremljali tudi predstavniki občin, komunalnih podjetij in gospodarskih javnih služb, upravljavci vodovodnih sistemov ter podjetij iz dejavnosti, povezanih z vodami, strokovni javnosti pa so se na posvetu pridružili tudi predstavniki NVO-jev, civilne družbe in mediji. Na posvetu so poleg ministra za okolje in prostor ter direktorja DRSV svoja uvodna razmišljanja z udeleženci delili še štiri strokovnjaki s področja voda in urejanja prostora, ki so opozorili na nedoslednosti in sive cone, ki jih prinaša predlog zadnje novele zakona. Sledila je zanimiva razprava, ki je pokazala, da pristop, ki so ga za spremembo zakona o vodah izvedli na MOP, ni primeren, saj v strokovni javnosti odpira vrsto dilem in poraja številna vprašanja glede implementacije zakona v praksi ter celovitega pristopa do prostorskega načrtovanja. To dokazuje tudi izjemen odziv razpravljavcev iz vrst strokovne javnosti, ki so na posvetu želeli pridobiti čim več jasnih in natančnih odgovorov, pri tem pa opozorili, da v Sloveniji ne smemo opustiti visoke ravni varovanja vodnih virov, za kar je nujen skupni deležniški nastop.

Uvodna nagovora na posvetu sta imela **mag. Andrej Vizjak**, minister za okolje in prostor, ki je predstavil glavne razloge, zaradi katerih je MOP predlagal spremembe zakona o vodah, in **Roman Kramer**, direktor Direkcije RS za vode, ki bi s spremembo zakona z ramen MOP in Vlade RS pri odločanju z izdajo vodnih soglasij prevzela tudi določene pristojnosti. Svoje poglede so v nadaljevanju predstavili tudi predstavniki organizatorjev posveta in Ljubljanskega urbanističnega zavoda. **Izr. prof. dr. Nataša Atanasova** (FGG UL) je izpostavila pomen priobalnih zemljišč pri ohranjanju kakovosti voda, predsednik združenja hidrogeologov **prof. dr. Mihael Brenčič** (NTF UL) pa vplive posegov na priobalna zemljišča ter na vire pitne vode. Elemente dinamike pretokov, ki jih spreminja zakon, je predstavila **dr. Lidija Globevnik**, predsednica Društva vodarjev Slovenije (TC Vode), **Karla Jankovič in Marko Fatur** iz LUZ-a pa sta uvodne predstavitve zaokrožila s temo vodnih in priobalnih zemljišč v prostorskem in urbanističnem načrtovanju. Diskusijo je povezovala **izr. prof. dr. Barbara Čenčur Curk** (Katedra za aplikativno geologijo, NTF UL), predsednica slovenske mreže Globalno partnerstvo za vodo.

Po mnenju **ministra Vizjaka** je predlog novele zakona o vodah po nepotrebnem dvignil veliko prahu in napačnih interpretacij. Na MOP so s predlogom sledili trem ciljem. Zagotoviti so želeli več denarja za vzdrževanje vodotokov, saj naj bi z zakonom ob sredstvih iz integralnega proračuna omogočili tudi financiranje iz sredstev Sklada za vode v višini 17 milijonov evrov. S črtanjem 6. in 7. alineje 14. člena in novo alinejo 37. člena so želeli omejiti gradnjo in posege na priobalna zemljišča, saj naj bi se po letu 2002, ko je bil uveljavljen zakon o vodah, na priobalnem pasu zgradile številne tovarne, zasebne stanovanjske hiše in vile. Izjemam, ki so v 37. členu že napisane, so na MOP v noveli zakona dodali novo, in sicer za objekte javne rabe, ki bi jih gradili po gradbenem zakonu pod enakimi pogoji kot doslej. Opozoril je, da se posegi v prostor ne urejajo z zakonom o vodah, pač pa z zakonom o urejanju prostora (ZUreP), ki zanje predvidevajo ustrezne zakonske podlage, kot so pridobitev gradbenega dovoljenja ter vrste soglasij mnenjedajalcev. V priobalni pas izven naselij tako ne bi bilo mogoče

posegati brez ustreznih prostorskih podlag, kot so sprejeti prostorski občinski ali državni izvedbeni akti. Z novelo zakona so na MOP ne nazadnje želeli urediti tudi financiranje Inštituta za vode, skrajšani postopek sprejemanja zakona pa so uporabili zato, da bi spremembe uveljavili čim prej.

Direktor DRSV Roman Kramer je udeležencem v nadaljevanju podrobno predstavil razlike v postopkih pri potrjevanju posegov na priobalna zemljišča po trenutnem zakonu in spremembah, ki jih predvideva novela zakona. Tako 37. člen predvideva, da je za umeščanje objektov na priobalna zemljišča potrebno pridobiti vodno soglasje, pri katerem se uradni postopek zaključí z izdajo odločbe. Vodno soglasje obravnava 153. člen, ki ob vlogi od investitorja predvideva predložitev ustrezne dokumentacije in je glede na vrsto objekta rešena v 60, 30 ali 15 dneh. Ti roki pa ne veljajo za posege na vodna ali priobalna zemljišča v upravljanju ministrstva, za posege na območju srednje ali velike poplavne nevarnosti ter na območju zajetja ali najožjega vodovarstvenega območja. Namesto MOP, ki je doslej sodelovalo v postopkih pri reševanju pobud občin za določitev drugačne meje priobalnega zemljišča, naj bi to prevzela DRSV, ki bi opravljala presojo in ob pozitivnem mnenju tudi izdala vodno soglasje. Po sedaj veljavnem zakonu in 14. čl. je tako Vlada RS lahko na predlog nosilcev prostorskega načrtovanja določila drugačno zunanjo mejo priobalnih zemljišč in zožila priobalno zemljišče pri posegih na obstoječem stavbnem zemljišču znotraj obstoječega naselja. Po noveli zakona o vodah v 37. členu bi bilo za take posege na vodna in priobalna zemljišča potrebno pridobiti vodno soglasje, ki se izda, če ne gre za poseg v nasprotju s pogoji in omejitvami za izvajanje dejavnosti in posegov v prostor na zemljiščih, ogroženih zaradi poplav in z njimi povezane erozije celinskih voda in morja. Na DRSV v teh primerih presojajo po poplavni uredbi ter predhodno preverjajo prostorske akte, pri presoji pa lahko koristijo tudi druge uredbe. Kramer zatrjuje, da bodo odločanje o izdaji soglasij izvajali strokovnjaki na DRSV po Zakonu o splošnem upravnem postopku (ZUP).

Izr. prof. dr. Nataša Atanasova je v svojem prispevku opozorila, da s stališča ohranjanja kakovosti in samočistilne sposobnosti vodnih ekosistemov ni pomembno, ali je na priobalnih zemljiščih zgrajena privatna vila ali pa objekt v javni rabi. Oba izničita funkcijo priobalnega ekosistema in s tem tudi odpornost vodnega ekosistema za ohranjanje kakovosti. Vodni ekosistem postane ranljiv in vsaka dodatna dejavnost v povodju poslabša kakovost vode. Neutemeljena želja po razvoju (gospodarskem, turističnem) na račun priobalnih zemljišč pelje v degradacijo vodnega ekosistema, to pa vodi v zaton samega razvoja.

Da so v vodnem krogu vse komponente povezane med seboj, je skozi svojo predstavitev izpostavil tudi hidrogeolog **prof. dr. Mihael Brenčič**. Vpliv na eno komponento predstavlja tudi vpliv na drugo, zato bi se morali zavedati, da vplivi s posegi v vodno okolje niso le enosmerni, temveč imajo večkratne učinke, saj s posegi v površinsko vodo vplivamo na podzemno vodo in obratno. Podzemna voda je v Sloveniji v več kot 95 % vir pitne vode. Veliko podzemnih vodnih virov je odvisnih od interakcij s površinsko vodo, zato je varovanje vodnega kroga kot celote pomembno tudi s tega vidika.

Da posegi v vodni prostor in druge obremenitve vplivajo na ekološko in količinsko stanje voda, kažejo tudi podatki analize, ki jih je navedla **dr. Lidija Globevnik**. V Evropi je izgubljenih 75 % vseh poplavnih habitatov, v Sloveniji pa 60 %. Ekološko stanje rek se ne izboljšuje, biodiverziteteta pada. Tu so še ekstremni dogodki, ki z naravnimi nesrečami povzročijo v Sloveniji kar 41 % škode zaradi poplav. Potrebne bi bile ekološke obnove poplavnih območij, ne le obrežij. Priobalna zemljišča, kot so definirana zdaj, z novelo zakona ne bi bila več relevantna. Lahko bi se gradilo povsod, če bodo le pogoji poplavne uredbe ob predloženih študijah to omogočali. Lastništvo objektov v vodnem prostoru ni relevantno, saj tako javna kot zasebna raba v vodnem prostoru v enaki meri povečujeta hidromorfološke obremenitve, gradnja na priobalnih zemljiščih pa večinoma zmanjšuje tudi vodna zemljišča in povzroča velike eksterne stroške.

Karla Jankovič iz LUZ-a je opozorila na pomen prostorskega načrtovanja v luči varstvenega delovanja v odnosu do razvojnih potreb in potrebo po reguliranju prostora, na katerega je s strani investorjev vedno več pritiskov. V tej luči so pomembni prav občinski prostorski načrti (OPN), ki določajo, kaj, kje in kako se bodo izvajali posegi v prostor in s tem neposredno vplivajo na stanje in razvoj v prostoru, v njih pa še zdaj niso ustrezno (natančno) opredeljena vodna, kaj šele priobalna zemljišča. Vprašanje je, v kolikšni meri lahko z OPN dosegamo ustrezno in kakovostno urejanje vodnega sistema, saj so pritiski na lokalne skupnosti vse pogostejši. Težko je pričakovati, da bodo OPN-ji bolj restriktivni, kot to omogoča MOP-ov predlog novele zakona, medtem pa prostorski načrtovalci oporo iščejo ravno v dobri zakonodaji, jasnih postopkih in nadzoru oz. kontroli.

V razpravi je bilo večkrat poudarjeno, da si ne smemo privoščiti tako pomembnih sprememb zakona o vodah, ne da bi pred tem opravili temeljito strokovno in javno razpravo o potencialnih učinkih za upravljanje z vodami, ki jih takšne spremembe prinašajo.

Organizatorji posveta:

Posvet je potekal v organizaciji Slovenskega društva za zaščito voda (SDZV), Slovenskega komiteja Mednarodnega združenja hidrogeologov (SKIAH), Društva vodarjev Slovenije (DVS) in Globalnega partnerstva za vodo Slovenije (GWPS).

Kontakt za medije: Miša Hrovat, Odnosi z javnostmi za SDZV, M: 041 619 616, E: misa@maga.si